

BBABAC – BACHELOROPPGAVE MED FORSKNINGSMETODE

Fattigdom

University of
Stavanger

Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Bachelor i barnevern

UIS mars 2023

Kandidatnummer: 6072

Antall ord: 9199

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning

1.1 Bakgrunn for tema.....	3
1.2 Presentasjon av problemstilling.....	4
1.3 Formål med oppgaven.....	4

2.0 Faglig kunnskap

2.1 Fattigdom i Norge.....	5
2.2 Absolutt og relativ fattigdom.....	6
2.3 Utsatte grupper.....	7
2.4. Diana Bumrinds oppdragelsesmodell.....	9
2.4.1 Autoritativ oppdragerstil.....	9
2.4.2 Autoritær oppdragelsestil.....	9
2.4.3 Permissiv oppdragerstil.....	10
2.4.4 Involvert oppdragelsesstil.....	10
2.5 Barns utvikling.....	12
2.5.1 Stress.....	12
2.5.2 Den tredelte hjernen.....	13
2.5.3 Toleransevindu.....	14

3.0 Metode

3.1 Valg av metode.....	16
3.2 Litteraturstudie som metode.....	16
3.3 Datainnsamling.....	17
3.3.1 Inklusjons- og eksklusjonskriterier.....	17
3.4 Studiens troverdighet.....	17

4.0 Presentasjon av funn.....

18

4.1 Diskusjon av funn.....

21

4.1 Reguleringsstøtte, en grunnsten for læring.....	21
4.2 Foreldreinvolvering og læring.....	24
4.3 Kronisk stress og barns utvikling.....	26

5.0 Avslutning.....

29

6.0 Litteraturliste.....

30

1.0 Innledning

1.1 Bakgrunn for tema

Fattigdom har blitt ett dagsaktuelt tema i Norge. De siste årene har vært preget av pandemi, og krig i Europa. Begge disse to elementene har hatt store konsekvenser for samfunnet. Konsekvensene vi har sett i Norge er høy inflasjon. Noen eksempler på dette er høyere strømpriser, dyrere bensin og økt mat pris. Heving av renten på boliglån har økt de siste årene for å prøve å dempe den høye inflasjonen.

Jeg var i praksisperiode i barnevernstjenesten i Sola og fikk god innsikt i hvordan de ansatte i barnevernstjenesten arbeidet med familier og hva de anså som relevant for omsorgssituasjonen til barna. En ting jeg bet meg merke i var at familiens økonomiske forhold sjeldent ble diskutert. Når jeg spurte hvorfor de ikke var interessert i familiens økonomi var svare at penger og økonomi, det var det Nav som tok seg av. Likevel er det de samme gruppene som har utfordringer knyttet til økonomien som er i barnevernssystemet. Enslige forsørgere, innvandrere fra ikke vestlige land og familier med lav tilknytning til arbeidslivet (Fløtten, 2009, s.21). Det virket ikke som det ble ansett det som en risikofaktor i forhold til barns omsorgssituasjon.

Etttersom jeg arbeider på krisesenteret har jeg lang erfaring med kvinner og menn som lever under vanskelige forhold. Økonomi eller mangel på penger er gjentakende for de fleste som kommer og bor på krisesenteret. Jeg har erfart at kvinnene har store bekymringer knyttet til egen økonomi og opplevd at det tar mye av kapasitet hos kvinnene.

For noen år siden opplevde jeg selv å gå fra å eie bolig, ha to relativt ok inntekter og stabilitet i hverdagen til å oppleve ett samlivsbrudd. Konsekvensen av samlivsbruddet var å måtte leie bolig i en periode, ta vare på tre barn på en inntekt.

1.2 Presentasjon av problemstilling

Målet med oppgaver er å undersøke hvordan en oppvekst i fattigdom kan påvirke barns mulighet til faglig og sosial utvikling. Hanne Glemmestad påpeker at det ofte er komplekse utfordringer i familier som lever i fattigdom (Odland, 2023, s.37) For å avgrense kommer fokuset til å ligge på barnets primære oppvekstmiljø, hjemmet og barnets nærmeste omsorgspersoner. og hvordan barnet opplever å vokse opp i fattigdom og hvordan fattigdom kan påvirket foreldrenes evne til å delta aktivt i barnets liv. Jeg undersøke hvordan fattigdom indirekte eller direkte påvirket barnets mulighet til å få ett godt skoleforløp og utvikle gode sosiale relasjoner.

Problemstillingen min er: Hvordan er det å vokse opp i fattigdom og kan det ha konsekvenser for barns faglige utvikling?

1.3 Formål med oppgaven

Formålet med oppgaven er å få en bedre forståelse for hvordan det er for barn å vokse opp i vedvarende fattigdom og undersøke om fattigdom som risikofaktor kan være hemmende for deres utvikling. Det finnes en rekke tiltak rettet mot barnefamilier som lever under fattigdomsgrensen. Denne oppgaven kommer til å sette søkelys på familier som lever i vedvarende fattigdom og undersøke om det kan ha konsekvenser for barns faglige og sosiale utvikling. Jeg synes det er viktig og nødvendig å få kunnskap om hvordan ett liv i fattigdom kan påvirker foreldre og barn. På bakgrunn av dette vil jeg undersøke hvilke risikofaktorer som oppstår som konsekvens av å leve i vedvarende fattigdom og hvilke konsekvenser det har for barns fremtid.

Under studie har vi hatt om utsatte barn og forskjellige risikofaktorer. Min mening er at det ofte skrives veldig generelt om risikofaktorer og konsekvenser. Målet er å undersøke om en oppvekst i fattigdom kan ha direkte konsekvenser for barns utvikling. Hva er eventuelt konsekvensene og hva beskytter, og hva øker risikoen. Målet er å kunne få en dypere og mer nøyaktig forståelse av hvordan barn blir direkte påvirket og eventuelt hvordan de blir påvirket.

2.0 Faglig kunnskap

2.1 Fattigdom i Norge

110 700 barn i Norge lever i vedvarende fattigdom. Det er mer enn 11% av alle norske barn. I løpet av de siste 20 årene har det vært en kraftig økning av antall barn som vokser opp i vedvarende fattigdom. I løpet av denne perioden har tallene tredoblet seg. I 2021 var det for første gang en liten nedgang i tallene. (SSB, 2021) Når vi snakker om barn som vokser opp i vedvarende fattigdom omhandler det de som vokser opp i familiene hvor den sammensatte husholdningsinntekten de siste tre årene har vært på under 60% av medianinntekten. Medianinntekten lå på 550 000,- i 2021 (SSB, 2021). Tallene fra SSB viser at det også gjelder barn i Stavanger og Sandnes. Hele 10,2 % av barn i Stavanger og 9,2 % av barna i Sandnes lever i vedvarende fattigdom. Det betyr at 5538 barn i Stavanger og Sandnes vokser opp i fattigdom (SSB, 2021). I ett land som Norge hvor det florerer av rikdom kan det være vanskelig å tenke seg til at såpass mange barn lever i fattigdom. I 2007 laget Dagbladet en serie om «Det nyrike Norge» som fremhevet milliardærer, millionærer, middelklassen og fortalte at stadig flere ble rikere. På tross av rikdommen viser tallene ovenfor at imens antall rike i landet øker, har stadig flere blitt fattige. Når flere blir rikere, flere blir fattigere er det med på å øke forskjellene i samfunnet. Flere foreldre og barn som lever i fattigdom føler på skam relatert til å mindre ressurser enn de «alle de andre» (Kirkens bymisjon, 2019). Helgesen (2017) trekker fram at fattigdom i ett samfunnet som florerer av rikdom er med på å gjøre skammen relatert til fattigdom enda større (s.233). Samtidig viser Helgesen til at stadig flere har ulike psykiske plager nå sammenlignet med tidligere. Så mye som en femtedel har behov for profesjonell hjelp. Helgesen trekker også frem at stress og ulike psykiske og fysiske plager koblet til det rammer de mest utsatte i samfunnet hardere enn de som kommer fra høyere samfunnslag (s.233).

2.2 Absolutt og relativ fattigdom

«Fattigdom som mer enn bare mangel på penger. Fattigdom er mangel på livsviktige ressurser»

(FN, 2022)

I ett velstående vestlig land som Norge skulle man ikke tro at det fantes fattige mennesker. Fattigdomsbegrepet kan for mange kobles opp mot mennesker som bor i den sørlige delen av verden. Mennesker som lever under hungersnød, som mangler vann og mat, medisiner og andre livsviktige ressurser som trengs for å leve. Denne form for fattigdom går under definisjonen absolutt fattigdom. *Absolutt fattigdom* er manglende tilgang til de mest nødvendige ressursene som trengs for å overleve. Manglende tilgang på mat, en plass å bo, og manglende mulighet til å beskytte seg mot varme eller kulde. FN - sine tall fra 2018 viser at 0,3% av Norges befolkning lever under den internasjonale fattigdomsgrensen på 1,90 dollar per dag. Tallene tyder på at absolutt fattigdom er nesten ikke-eksisterende i Norge. På tross av at de fleste mennesker i Norge har råd til det mest livsnødvendige betyr det ikke at det finnes fattigdom. Når det er snakk om fattigdom i vestlige sammenheng er det ofte snakk om relativ fattigdom. Townsends definerer en person som fattig dersom «vedkommende mangler ressurser til å delta i samfunnets aktiviteter og å opprettholde den levestandarden som er vanlig i dette samfunnet». (Fløtten, 2009, s. 17).

Fattigdoms definisjoner til Townsend har hatt stor påvirkningskraft både i forskningen og i politikken. Det kan likevel diskuteres hva som er vanlig levestandard i samfunnet. (Fløtten, 2009). På tross av at det finnes en nøyaktig grense over hvem som er fattige kan det diskuteres om dette er gjeldene for alle. Kirkens bymisjon la i 2019 fram rapporten «*snakk om fattigdom*». I rapporten deler de inn fattigdomsbegrepet i tre ulike kategorier. De skriver om den private, midlertidige og institusjonelle fattigdommen.

Den private fattigdommen omfatter Årsaker kan være høy gjeld, tapt arbeid, og/eller samlivsbrudd. Konsekvens av den nye økonomiske situasjonen kan være å gå fra god økonomisk frihet til økonomisk vanskelighet. Det kan være ekstra hardt for de rammede å ta innover seg og føre til fall i status i samfunnet. Den andre formen for fattigdom er den midlertidige fattigdommen. De som kommer til Norge mens som over tid kommer seg ut av fattigdommen. Institusjonell fattigdom. Mennesker med sammensatte utfordringer. Ofte i kontakt med ulike instanser. Barnevern, Nav.

Townsend trekker frem manglende mulighet til sosial deltagelse som ett viktig element i definisjonen på relativ fattigdom. Townsends legger fram at mangel på deltagelse og muligheter til å delta i aktiviteter med jevnaldrende er en mangel for barn som lever under relativ fattigdom. (Fløtten, 2009, s.23) *Relativ fattigdom* er manglende tilgang til de samme ressursene som andre i området har tilgang til. (Bunkholdt & Kvaran)

Kortvarig fattigdom skyldes samlivsbrudd, arbeidsledighet eller overgang fra utdannings til yrkesliv (Fløtten, 2009, s.52). Barn har ikke samme mulighet som voksne når det kommer til å «spe på sin inntekt» barn som vokser opp i vedvarende fattigdom er ett resultat av foreldre som ikke har nok midler. Muligheten til å kunne kjøpe nødvendig utstyr er en forutsetning for å kunne delta i samfunnet. Barn som vokser opp i vedvarende fattigdom står i fare for å ikke kunne delta aktivt på sosiale aktiviteter (Fløtten, 2009, s. 52). Foreldres tilknytning til arbeidslivet, etnisk opphav, antall barn blir trukket fram som viktige faktorer ved vedvarende fattigdom.

2.3 Utsatte grupper

Noen grupper i samfunnet er mer utsatt for fattigdom enn andre. Enslige forsørgere, ikke-vestlige innvandrere og familier hvor foreldrene har svak tilknytning til arbeidsmarkedet (Fløtten, 2009, s.43). Statistikk fra statistisk sentralbyrå trekker også frem de med utfordringer knyttet til mental helse og/eller rusproblematikk (SSB, 2018). Barn som vokser opp med enslig forsørger har 2,5 ganger så stor sjans for å vokse opp i vedvarende fattigdom sammenlignet med barn som vokser opp i en husholdning med begge foreldrene. Det er flere grunner til at enslige forsørgere er blant de fattigste i Norge (Fløtten, 2009, s.54)

Tone Fløtten (2009) trekker fram enslige forsørgere som en spesielt utsatt gruppe når det kommer til fattigdom. Årsaken til at denne gruppen er spesielt utsatt handler om at mange står utenfor arbeidslivet. I Norge står en fjerdedel av enslige forsørgere utenfor arbeidslivet (s.78). Det de ulike gruppene har til felles er at flere har lav utdanning og svak tilknytning til arbeidslivet. Samfunnet er lagt opp til at en husholdning skal ha to inntekter. Det gjør enslige mødre spesielt utsatte, og enslige mødre uten utdanning ekstra utsatte (Killen, 2019, s.79). Det er også forskjell på om enslige fedre og enslige mødre. Fedre har oftere eldre, har høyere

utdannelse og bedre tilknytting til arbeidet sammenlignet med enslige mødre (Killen, 2009, s.54)

Flyktninger og innvandrere har også en høy prosentandel av fattige. På den ene siden kan årsaken være mangel på mulighet til å arbeide. Når de kommer til Norge kan de ha utdannelse fra sitt hjemland som ikke er godkjent. Det kan ta lang tid for å få godkjenning som gir tilgang til arbeid. På den andre kan offentlig stønadene være betraktelig høyere enn inntekten de er vant til å få i hjemlandet. Levekårene er gjerne mye høyere enn hva de anser som normalt som igjen kan resultere i at de synes det er god nok inntekt. Derimot kan det handle om antall barn pr. familie.

Neste del av oppgaven handler om ulike oppdragelsesstiler. Det er relevant å skrive om oppdragelsesstiler fordi hvordan foreldre oppdrar barna har stor betydning for deres utvikling. Diana Baumrind har blitt gjenskrevet, og analysert av mange. Det var viktig for oppgavens troverdighet å finne fram til og tolke Baumrinds sin opprinnelige studie for å kunne få informasjon fra første hånds kilde.

2.4 Diana Baumrind oppdragelsesmodell

Diana Blumberg Baumrind var en amerikansk psykolog. Hun er mest kjent for sin forskning på foreldrestiler. I 1966 lanserte hun en påvirkningsmodell som beskrev oppdragelse og hvilke ulike konsekvenser de forskjellige oppdragelsesstilene hadde for barns utvikling. Baumrind la fram fire ulike former for oppdragelsestiler. De fire stilene er autoritativ, autoritær, ettergivende og forsømmende. Baumrind er tydelig på at det er den autoritative oppdragelsesstilen som er den absolutt beste for barn utvikling og den forsømmende oppdragelsesstilen er mest belastende for barn å vokse opp i.

2.4.1 Autoritativ oppdragerstil

Denne typen oppdragelse har en god balanse mellom krav og kontroll. Krav, grensesetting, orden og rutiner. Foreldrene er oppmerksomme og tilgjengelige. Stilen er både barnesentrert og voksensentrert. Barns er deltager og deres perspektiv har like stor betydning for foreldrenes. Rasjonell og demokratisk. Den respekterer både de voksne og barnas interesser og forsøker å oppnå en balanse mellom disse to. Oppdragerstilen stiller både krav og viser empati. Det er en god kombinasjon som er essensiell for en god oppdagelse.

Oppdragelsesstilen går ut på mentalbeherskelse, respons på barnets motstand, argumenter og protester. Barn og voksne blir ansett som likeverdige parter og aktive deltagere og tilskriver barn tilmålt påvirkning på de dagliglivet som vedrører dem.

Barna av myndige foreldre samhandler med andre gjennom diskusjoner, kompromisser og alternative forslag (Baumrind, 1966).

2.4.2 Autoritær oppdragelse

Denne oppdragerstilen stiller høye krav til barna. Det forventer at foreldrenes regler som er satt av foreldrene blir følg og etterlevd. Struktur er viktig, og regler er viktig. Det forventes at de blir fulgt. Barna har ikke krav på egne meninger og barnets perspektiv blir ikke tolerert, det er heller ikke rom for forhandling. Hvis det oppstår konflikter, blir barna fort avvist. Det er lite rom for å snakke og diskutere. (Baumrind, 1966) Det kommer frem at barn som vokser opp

med en autoritær oppdragelse er mer engstelige, nervøse, triste og sosialt tilbaketrukne enn andre barn. (Sommer, 2014, s.165)

2.4.3 Permissiv oppdragerstil

I en permissiv oppdragerstil skjer alt på barnets premisser. Foreldre stiller seg disponible etter barnets behov og det stilles ingen krav i hverdagen til barnet. I tillegg til at det ikke stilles krav er det heller ingen som oppmuntrer barnet til å klare ting. Foreldrene kan gjerne bruke manipulasjon og prøve å forklare, men de bruker ikke makt for å få gjennomslag for sine meninger eller tanker. En konsekvens av permissiv oppdragerstil er at barn ofte står i situasjoner som er for kompliserte for de å håndtere på egenhånd.

Barn av ettergivende foreldre er ofte mer impulsdrivne og har store utfordringer med å tilpasse seg andre. De er vant til å leve i sin egen verden rommet av stor usikkerhet og utrygghet, i møte med andre kan det være utfordrende og vanskelig å forstå kontroll og regler. Det står i stor kontrast til det de er vant til. Dette kan resultere i at de blir kravstore og mindre avhengig av de voksne. De er vant til å leve i en verden fri for krav. Denne form for oppdragelse står sterkt i kontrast med realiteten barna vil møte ute i verden. (Baumrind, 1966)

2.4.4 Involvert oppdragerstil

Kjennetegn ved denne oppdragerstilen er at det ikke stilles noen krav til barna og foreldrene er uengasjerte i oppdragelsen. En likegyldig oppdragelse som verken er barn eller voksensentret. Foreldrene sørger for at barna får mat på bordet og klær å ha på seg, utover det engasjerer foreldre seg ikke i barna. Det kan være foreldre som er deprimerte og apatiske og overveldet over det å skulle oppdra ett barn. Barn av uengasjerte foreldre blir ofte overlatt til seg selv og det kan sies at foreldre og barn lever to separate liv, hvor de innimellom møtes.

Involvert oppdragerstil kan være ett resultat av ytre faktorer som gir økt belastning på foreldrene som resulterer i at de ikke har energien eller overskuddet som trengs for å være mentalt til stede for barna. Det finnes klar sammenheng mellom barn som vokser opp med uengasjerte foreldre og en rekke utviklingsmessige negative konsekvenser (Baumrind, 1966)

2.5 Barns utvikling

Denne delen av oppgaven vil ta for noen temaer innenfor barns utvikling som er relevante for å kunne svare på problemstillingen. Den tredelte hjernen samt toleransevinduet er viktige elementer som har stor betydning for barns kognitiv og sosio-emosjonelle utvikling. Det er også skrevet ett kapittel om stress, ettersom stress og kronisk stress påvirker hjernens utvikling.

2.5.1 Den tredelte hjernen

Paul MacLean utviklet en modell for hjernens inndeling på 1960-tallet. Den har de senere årene blitt modifisert og bearbeidet, men er viktig for forståelsen for hvordan hjernen organiserer og bearbeider erfaringer (Nordanger, 2017, s.55). Ifølge MacLeans modell er hjernen delt inn i tre deler, hjernestammen (overlevelseshjernen), det limbiske system (emosjonshjernen) og neokorteks (Logikkhjernen).

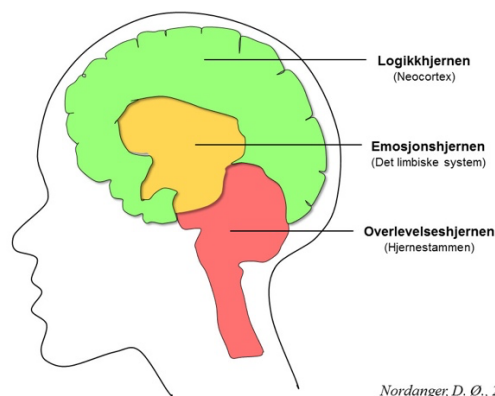

Fig. 1. Den tredelte hjernen (Nordanger, 2017, s.56)

Den eldste delen av hjernen, hjernestammen styrer de «grunnleggende overlevelsesfunksjoner som respirasjon, hjerterytme, blodtrykk og kroppstemperatur» (Brodal, 1996 i Nordanger, 2017, s.55). Overlevelses hjerne er operativ og funksjonell allerede ved fødsel (Nordanger, 2017, s.56). Den nedre delen av det limbiske systemet som blant annet setter i gang stressreaksjoner er også utviklet ved fødsel (Nordanger, 2017, s.56). I emosjonshjernen (det limbiske systemet) blir blant annet tilknytningsmønstre dannet. Også evnen til å gjenkjenne lagre, og hente opp igjen følelser. Følelser som sinne, lyst og frykt. I den nyeste hjernedelen, neokorteks også kalt logikkhjernen utvikles blant annet språk, resonnerer, evnen til å se sammenheng og logikk (Siegel, 2012, i Nordanger, 2017, s.55).

2.5.2 Stress

Stress er kroppens forsvarsvars mekaniske mot ytre påkjenninger, såkalte stressorer.

Stressorer er negative sans inntrykk som skaper uro, engstelse eller annen form for ubehag (Helgesen, 2017, s.210). Det er alle opplevelser av ses, høres, smak og berøring som tolket som en fare. Reaksjonen på en stressor er sammensatt av fire komponenter. Kognitiv, emosjonell, fysiologisk og atferdsmessig. Kognitivt tolkes trusselen, emosjonell føler på bekymring, fysiologisk kjenners endring i puls og hjerterytme som gjør at kroppen arbeider hardt og til dels ukontrollert. Ytre påkjenninger (stressorer) kan være livshendelser, samlivsbrudd, flykt, traumer, sykdom, økonomiske problemer og konflikter. Stress er en subjektiv følelse, og hva som påvirker en person er avhengig av erfaringer og hvilke påkjenninger den enkelte har blitt utsatt for. Stress oppstår når en person opplever å stå i en situasjon som føles truende, overveldende og u håndterbar (Helgesen, 2017, s.210).

Korte intervaller med stress kan være sunt og hjelper en person til å prestere bedre under press. Forskning viser at stress kan være nyttig i situasjoner der det forventes resultater. Det kan øke evnen til å konsentrasjon og prestere bedre. Derimot kan intense, ukontrollerbare og kroniske stresserelementer utgjøre en risiko for å utvikle helseskade og lav livsglede (Taylor, 2006 i Helgesen, 2017, s.211) Ifølge Isdal (2020) er noe av det mest helseskadelige for mennesker det å bli gående i emosjonell overaktivering over tid. Kronisk overbelastning er en tilstand som oppstår ved å over tid utøve høy og utmattende energibruk. Ved kronisk overaktivering utskilles det en stor mengde stresshormoner som påvirker menneskets kognitive, emosjonelle, relasjonelle og somatiske fungering (s.167). Stress påvirker humøret og kan gjøre den enkelte bekymret, gretten, sliten, overveldet, som fører til hodepine, konsentrasjonsvansker og årvåkenhet.

Kronisk stress kan føre til en rekke fysiske og psykiske sykdommer. På bakgrunn av sterk empiri kan det sies med sikkerhet at langvarig stress har sterk negativ effekt på immunforsvaret. Økonomisk knapphet og arbeidsledighet fører til stress som kan ha betydelig langtidseffekt på psykisk helse (Helgesen, 2017, s 214-215). Resultater fra tysk forskning viser at mennesker som over tid har stått utenfor arbeidslivet og hatt økonomiske utfordringer ikke har klart å finne tilbake til livskvaliteten de hadde før krisen rammet. Norsk forskning viser til at flere som

opplever økonomisk knapphet opplever at de ikke strekker til eller er gode nok (Helgesen, 2017, s.215)

Barn som opplever stressfulle livshendelser i barndommen og oppveksten kan utvikle psykisk sykdom som depresjon og bipolar lidelse. Det er også klar sammenheng mellom stress og utvikling av hjerte- og karsykdommer. (NHI, 2022)

Det er tre faktorer som gjør den enkelte sårbare for stress, men som også kan fungere som beskyttelse mot stress. Det er biologiske faktorer, psykologiske faktorer og sosiale faktorer.

Fra biologiens side er menneske født med ulike fysiologiske stressreaksjon. Noen har fra naturens side høy toleranse for stress, men andre mer sårbare. Imens noen mennesker er født med en intens og rask og langvarig fysiologisk stressreaksjon, er andre født med en langt mer håndterbar evne til å håndtere stressfulle situasjoner før alarmsystemet slår inn (Helgesen, 2017, s.216).

De psykologiske faktorene som her betydning for hvordan den enkelte håndterer stress er satt sammen med den enkeltes kognitive og emosjonelle egenskaper. Det er tre egenskaper som skaper grunnlag for den enkeltes mentale styrke. «positive forpliktelse, kontroll og evnen til å problemer som utfordringer» (Helgesen, 2017, s.216).

Sosial støtte blir ansett som en viktig beskyttelsesfaktor mot skadelig stress, derimot kan mangelen på sosial støtte være en alvorlig risikofaktor for stressrelaterte lidelser. Muligheten til å få kontroll og mestre får gjennom å få støtte og oppmuntring fra andre (Helgesen, 2017, s. 218-219)

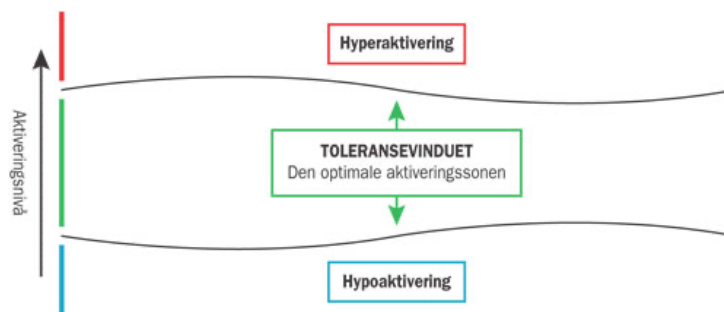
Ved stress øker hormonene adrenalin og kortison. Ved langvarig aktivering kan de ha en rekke negative bivirkninger som økt risiko for hjertesykdom og karsykdom. (Helgesen, 2017, s.216)

2.5.3 Toleransevindu

Toleransevinduet er sonen hvor både barn og voksne er innenfor en tilstand som er optimal fungering. Innenfor tilstanden er mennesket oppmerksom og til stede i omgivelsen og kan konsentrere seg mot mennesker som rundt. (Nordanger, 2017, s.38) Toleransevinduet har to

ytre soner, hyperaktiv tilstand og hypoaktiv tilstand. I hyperaktiv tilstand mobiliseres fight/flight/freeze modus og gir forhøyet hjerterytme, problemer med pusten og forskjellige muskelanspennelse.

I hypoaktiv tilstand oppstår det motsatte. Kroppen blir immobil og det oppstår symptomene som lav hjerterytme, og slapp muskeltoner.

(Nordanger & Braarund, 2014 tilpasset fra Ogden, Minton & Pain, 2006 i Nordanger, 2017, s.39)

Mennesker har ulik kapasitet når det kommer hvor mye stress, angst og konfliktfulle følelser de klarer å håndtere. Det er medfødte faktorer og oppvekstmiljø som har betydning for utvikling av toleransevinduet. Barn er født med ulike temperament som skaper grunnlegg for toleransevinduet. Derimot er toleransevinduet fleksibelt og hvor vidt et barns toleransevinduet er baserer seg på hvilke erfaringer de har med seg fra samspillet med sine primære omsorgspersoner i barndommen. Selv om mye av grunnlaget for hvor mye en person tåler skapes i tidlig barndom, kan vinduet anses som fleksibelt sonene påvirkes av erfaringer og ulike emosjonelle tilstander (Nordanger, 2017, s.39). Barn er fra starten av totalt avhengige av reguleringsstøtte fra omsorgspersoner. Nordanger trekker frem reguleringsstøtte som viktig for barns utvikling. Omsorgspersonens refleksive fungering, emosjonelle investering og holdninger påvirker barnets oppfattelse av seg selv og er har stor betydning for utvikling av barnets indre arbeidsmodell. Barnes indre arbeidsmodell er «en del av barnets representasjon system som gir mulighet for å planlegge, ta beslutninger og forstå egne og andres atferd på bakgrunn av mønsteret av tidligere repeterte samspillsopplevelser» (Ackerman & Dozier, 2005 i Nordanger & Braarud, 2017, s.49) Nordanger beskriver refleksiv fungering som en «kognitiv og emosjonell prosess som muliggjør å bearbeide mellommenneskelige opplevelser og oppfatninger av seg selv og andre. God refleksiv fungering setter i stand til å forstå at egne og andres atferd har sammenheng med indre følelser tilstand og interaksjoner, slik at ens

reaksjoner og handlinger blir meningsfulle og forutsigbare» (Slade, 2002 i Nordanger & Braarud, 2017 s. 37-38). Det kan oppstå en biologisk skjevutvikling hos barn som vokse opp uten reguleringsstøtte fra omsorgspersoner. Barn trenger voksne som kan hjelpe de å finne strategier for å komme seg tilbake i toleransevinduet etter de har opplevd aktivering. Barn som mangler reguleringsstøtt kan få ett underutviklet reguleringsystem, i form av ett smalt toleransevindu (Nordanger & Braarund, 2017, s.85). Barn som mangler gode strategier for å regulere seg tilbake inn i toleransevinduet kan i hyperaktiv tilstand få sterke alarmreaksjoner i form av impulsivitet, sterk uro, kaosfølelse og utagering. I hypoaktiv tilstand oppstår det motsatte følelser. Barnet kan føle på nedstemthet, tomhet, nummenhet og føle på handlingslammelse (Ogden et al., 2006; Siegel, 2012 i Nordanger & Braarud, 2017, s. 87)

3.0 Metode

3.1 Valg av metode

«Metoden er redskapet vårt i møte med noe vi vil undersøke. Metoden hjelper oss til å samle inn data, det vil si den informasjon vi trenger til undersøkelsen vår» (Dalland, 2020, s.54).

Metoden forteller noe om hvordan vi skal gå fram for å finne fram til kunnskap som er relevant for vår problemstilling (Dalland, 2020, s.51). Ved valg av metode er det viktig å tenke nøye gjennom og vurdere de ulike metodene. Det betyr at det må gjøres refleksjoner på hva som er den ideelle fremgangsmåten og hva som er praktisk gjennomførbart. I denne oppgaven er målet å finne frem til hvordan barn påvirkes av å vokse opp i fattigdom. Barn er eksperter på eget liv, og den beste kilden til informasjon. Selv om det hadde vært ideelt å intervju barn, er barn ansett som svært sårbare. Det stilles strenge etiske krav til innhenting av informasjon fra sårbare grupper i samfunnet. Det vil være etisk uansvarlig å utsette barn for den type belastning i gjennomføring av ett bachelorprosjekt (Thidemann, 2019, s.75) Derfor ekskluderes både kvalitativ og kvantitativ metode.

3.2 Litteraturstudie som metode

Denne oppgaven er basert på ett litteraturstudie. Ett litteraturstudie er ett studie som systematiserer kunnskap fra skriftlige kilder ved å gå gjennom ulike artikler, være kritisk i gjennomgangen og til slutt samle kunnskapen. (Magnus & Bakketeig i Thidemann, 2020, s.77). De ulike studiene og/eller forskningen som skal benyttes kan være av kvalitativ og/eller kvantitativ metode. Hensikten ved en kvalitativ tilnærming er å få dypere kunnskap og forståelse om menneskelige egenskaper. Det kan være egenskaper som holdninger, opplevelser, erfaringer, tanker, forventninger, motiver og meninger. Metodene som blir brukt ved innhenting av kvalitativ data er intervju, observasjon, feltarbeid eller dokumentanalyse (Thidemann, 2019, s.76). Målet med kvalitativ metode er å få bedre kunnskap om hvordan ting henger sammen og skaper mening. I denne oppgaven er det benyttet både kvalitativ og kvantitativ data.

3.3 Datainnsamling

Innledningsvis i søkeprosessen benyttet jeg søkemotorene google scholar og utdanningsforskning. Jeg benyttet også Oria. Oria er en felles søkeportal som inneholder materiale fra de fleste norske fag- og forskningsbibliotekene i Norge. Første søkeord som ble benyttet var fattigdom. Søkeordet ga totalt 46 677 treff. Søkeordet ga alt for mange treff og det var viktig å avgrense søket. Nytt søk med søkeordene «fattigdom» barns «utvikling» ble benyttet og avgrenset til tidsperioden 2018-2023 og fagfelleverdert artikler. Med disse avgrensingene kom det opp noen få artikler. Ingen av disse artiklene var relevant for denne oppgaven. For å finne frem til relevant forskning måtte søke utvides til engelsk. Søkeordene som ble benyttet var «Poverty AND children`s development».

3.3.1 Inklusjons- og eksklusjonskriterier

Det ble gjennomført systematiske søk i perioden 03.01.23-12.02.23. Inklusjonskriteriene var vitenskapelige artikler publisert i perioden 2018-2023.

3.4 Studies troverdighet.

Ved presentasjon av funn er normaliteten at resultatene skal være mulig å kontrollere, etterprøve og kritisere. Det betyr at en uavhengig person skal kunne gjøre samme søk og komme frem til samme resultat. Det er viktig for oppgavens troverdighet at alt som viser fremgangen til gitte resultater legges frem (Dalland, 2020).

4.0 Presentasjon av funn

For å kunne gi en god oversikt over artiklene jeg har valgt å bruke som empiri i oppgaven har jeg valgt å skrive sammendrag fra de tre studiene. For å best kunne belyse oppgavens problemstilling har jeg valgt å trekke ut det som er mest relevant fra hvert av studie.

1. Mechanisms that mitigate the effects of child poverty and improve children`s cognitive and socio-emotional development: A systematic review.

Sammendrag: Denne artikkelen handler om å undersøke hvilke mekanismer som reduserer den negative effekten av å vokse opp i fattigdom. Studier har analysert 22 studier av barn mellom 0-7 år som vokser opp med sine biologiske foreldre, i en lavlønnet familie. Hensikten er å undersøke hvilke mekanismer som påvirker barns kognitive og sosio-emosjonelle utvikling i en fattig familie (Saitadze & Lalayants, 2020, s.299-300). Resultatene viser til at barn som vokser opp med autoritative foreldre som er omsorgsfulle og engasjerte har samme forutsetninger som barn som kommer fra middelklassen. Foreldrenes evne til å engasjere seg i barna gjennom lesing av bøker, aldersadekvate leker og aktiviteter de foretar seg sammen har stor betydning for barns kognitive og sosio-emosjonelle utvikling (Saitadze & Lalayants, 2020, s.306).

2. Parental buffering in the context of poverty: positive parenting behaviors differentiate young children`s stress reactivity profiles av Brown, S.M., Schlueter, L.J., Hurwich-Reiss, E., Dmitrieva, J., Miles, E & Watamura S.E.

Sammendrag: I artikkelen var formålet å undersøke om foreldrenes oppdragelsesstil har betydning for hvordan barn reagerer når de blir utsatt for stress. De som deltok i undersøkelsen, var barn 6-45mnd og deres primære omsorgspersoner. Det var flest mødre som deltok i undersøkelsen og alderen deres varierte fra 18-49år. Måten de gikk frem på var å tre delt foreldreoppgaver. Første fikk foreldrene utdelt en alderstilpasset bildebok og leker som de skulle leke med barna. Foreldre ble vurdert ut fra deres sensitivitet, positive oppmerksomhet mot barnet, kognitive stimulering, hvor påtrengende foreldrene var, løsevet, og negativitet rettet mot barnet (Brown et al, 2020, s.1778)

Resultatet på studiet viser til at tilknytning og foreldrestilen har stor betydning for barns tidlige psykososiale utvikling. (Brown et al, 2020, s.

3. *The daily life and Reality Behind Child Poverty in Sweden: Children`s and Adolescent Voices av Odenbring, Y (2018)*

Sammendrag: Formålet med dette studiet var å finne ut hvordan det er for barn og unge å vokse opp i en fattig familie og hvordan de ble påvirket av det i hverdagen. Informantene i studiet var barn og unge i alderen 7-18år. Studiet er gjort på den svenske rapporten *Hverdagen bakom barnefattigdomsstatistikken*.

Konklusjonen etter studie er at barn og ungdom som vokste opp i fattigdom opplever at mangelen på penger, mat og utstyr står i veien for deres mulighet til å bygge sosiale relasjoner til jevnaldrende. Konkret handler det om manglende mulighet til å delta på fritidsaktiviteter og tid til og muligheten til å ta med seg venner hjem etter skolen. (Odenbring, 2018, s.856)

Forfatter(e) Publiseringsår Tidsskrift	Tittel på artikkel	Type studie	Hensikten med studie	Metode	Utvalg/ populasjon	Hovedfunn/ resultat
Inga Saitadze & Marina Lalayants 2021 Child & family social work Vol.26	<i>Machanisms that mitigate the effects of child poverty and improve children`s: cognitive and sosio- emotional development.</i>	Kvalitativ	Undersøke hvilken effekt en oppvekst i fattigdom har på barns kognitive og/eller sosio- emosjonelle utvikling.	Kvalitativ Analyse av 22 studier gjort i familier med lav inntekt.	Barn mellom 0- 7år	I familier med lav inntekt er stressnivået oftere høyt. Det gjør det vanskelig for foreldrene å gi barna den støtten og veiledningen, og barna opplever å vokse opp i tøffe omgivelser. Dette hindrer den god utvikling.
Samantha M. Brown, Lisa J. Schlueter,	<i>Parental buffering in the context</i>	Kvalitativt	Hensikten med studiet var å		124 barn og primære omsorgspersoner.	I familier som lever i fattigdom er det økt stressnivå

<p><i>Eliana Hurwich-Reiss, Julia Dmitrieva, Elly Miles and Sarah Enow Watamura.</i> 11. januar 2021 Cambridge University Press</p>	<p><i>of poverty: Positive parenting behaviors differentiate young children's stress reactivity profiles</i></p>		<p><i>undersøke om positive foreldre-egenskaper i fattige familier virket beskyttet for på barn som ble utsatt for stress.</i></p>		<p><i>Alder på barna varierte fra 6mnd-4år.</i></p>	<p><i>og det forekommer oftere psykiske lidelser. Psykiske lidelser som bl.a depresjon, angst og ulike former for avhengighet. Det er også økt sannsynlighet at barn som vokser opp i fattigdom får dårligere livsvilkår som resultat av forandringer i toleransevinduet. Foreldrenes evne til å være reguleringsstøttene har ekstra stor betydning for barn som vokser opp i fattigdom og har stor betydning for deres utvikling.</i></p>
<p><i>Ylva Odenbring</i> 2019 <i>Chil indicators research</i></p>	<p><i>The daily life and reality behind child poverty in Sweden: children and adolescents' voices</i></p>	<p><i>Kvalitativ</i></p>	<p><i>Å undersøke hvordan livet som fattig påvirker barn og unge i hverdagen. Hvilke utfordringer som oppstår</i></p>	<p><i>Kvalitativ metode. Dybdeintervju med 12 barn og unge.</i></p>	<p><i>Barn og unge mellom 9-16år</i></p>	<p><i>Mangel på materielle og økonomiske goder påvirker barnas hverdag og flere av barna har mange bekymringer og utfordringer som egentlig er underlagt foreldrenes</i></p>

			<p><i>som følge av en oppvekst i fattigdom.</i></p>			<p><i>ansvar. Mange bekymringer gjør det vanskelig for barn å konsentrere seg om skolearbeid og læring. Barn trenger foreldre som er ansvarlige voksne og som klarer å beskytte barna på best mulig måte mot unødvendig stress.</i></p>
--	--	--	---	--	--	---

4.1 Drøfting av funn

I denne delen av oppgaven er målet å drøfte hvorfor barn som vokser opp i fattigdom har økt risiko for å senere falle utenfor samfunnet som konsekvens av å ikke fullføre skolen, eller klare å meste sosiale settinger. Hvilke mekanismer som øker risikoen for at barna som vokser opp i fattigdom får en uheldig start på livet. Barn som vokser opp i fattigdom har økt risiko for å utvikle en rekke helseplager som resultat av å ha blitt utsatt for kronisk stress (Brown et al. 2020, s. 1778). Barn som vokser opp i fattigdom har økt risiko for å vokse opp i ett miljø preget av store belastninger (Brown et al. 2020, s.1778) som kan ha konsekvenser for deres psykiske, sosio-emosjonelle og kognitive utvikling (Saitadze & Lalayants, 2020, s.289)

4.1 Reguleringsstøtte, en grunnsten for læring

Økonomiske utfordringer kan være svært belastende for en familie. Det kan være både følelsesmessige belastninger og psykiske belastninger. Belastningene kan ha konsekvenser for

barns utvikling. Fra fødsel er barn totalt avhengig av sine omsorgspersoner. De to første leveårene er barn hjelpeløse og totalt avhengige av å bli matet, skiftet på og trøstet av sine omsorgspersoner. En studie av Brown et al. har undersøkt hvilken rolle foreldrenes håndtering betyr for barn som blir utsatt for stress. Måten det ble gjort på var ved å måle kortisonnivået hos barnet. Resultatet fra undersøkelsen barn som opplevde at foreldrene var varme, kjærlige og tilstedeværende før de ble utsatt for stress hadde lavere kortison nivå enn de barna som ikke opplevde at foreldrene var til stede i forkant av forsøket. Lavere kortisonnivå betyr at det hadde en positiv innvirkning på barnet å ha omsorgsfulle foreldre som var til stede og ivaretok barnets behov.

Konstante bekymringer for økonomi kan ha stor påvirkning på foreldreferdighetene. Det kan gå ut over foreldrenes energinivå og deres evne til å ta vare på barna. Økonomiske vansker kan være en årsak til økt konflikt mellom foreldre. Ett hjem preget av konflikt og dårlig stemning kan være en årsak til hvorfor barn unnlater å ta med venner hjem. Dette kan igjen bidra til sosial eksklusjon (Fløtten, 2009, s.95).

Det er en rekke ytre forhold som påvirker foreldrenes evner til å være fysiske og psykiske tilgjengelig for barna (Killen, 2019, s.71). På den ene siden kan økonomiske belastning være årsaken til at foreldrene ikke klarer å være mentalt til stede for barna sine, selv om de er fysisk til stede. De kan ha såpass store bekymringer knyttet til hvordan de skal ha råd til å sette mat på bordet at det kan gå utover deres evne til å engasjere seg og gi omsorg til barna (Killen, 2019, s.85). På den andre siden kan det handle om at de må arbeide lange dager og det kan ha negativ konsekvenser for foreldre og barn relasjonen.

Norsk oppvekst- og utdanningspolitikk skal sikre barn og unge like oppvekstsvilkår og utdanning. Alle barn skal ha tilgang til samme undervisning, og i tillegg skal individuelle læreplaner sikre at barn og unge gjennom tilpasset undervisning skal få brukt sine beste evner og forutsetninger for å få god nytte av undervisningen (Fløtten, 2009, s. 22).

I tillegg til å måtte arbeide mye kan det være tungt å ivareta alle oppgavene som kreves i ett hjem og alt det praktiske som kommer med å ha barn. På bakgrunn av dette kan det medføre kronisk stress hos foreldrene som igjen påvirke foreldre-barn relasjonen. Kronisk stress kan

redusere foreldrenes evner til å løse utfordringer på en god måte. En konsekvens av dette er at foreldrene opplever enda mer stress (Killen, 2019, s.71).

Bronfenbrenner (1979) trekker frem at skilte foreldre er dårligere til å kommunisere, de viser lavere omsorg for barna og er mindre konsekvente ved omsorgen og oppdagelsen (s.73). Saitadze & Lalayants setter søkelys på at dette kan være mulig skadelig for barns sosio-emosjonelle og kognitive utvikling. Det er ekstra skadelig for mindre barn. De er avhengig av trygge og omsorgsfulle voksne som kan være reguleringsstøttende.

Evnen til å lære selvregulering er en viktig del av utviklingen og små barn har behov for at deres omsorgspersoner har nok kapasitet til å kjenne etter på egne følelser og reflektere over barnets indre mentale opplevelser. En viktig forutsetning for å klare dette er det Nordanger beskriver som refleksiv fungering. God refleksiv fungering betyr at omsorgspersonen har overskudd til å skjønne, organisere og skape rom barnets tilstand og opplevelse (Nordanger & Braarud, 2017, s.40). Bekymringer knyttet til økonomi kan påvirke foreldrenes energinivå og evne til å ivareta barna. I en hjem med flere barn og med enslig forsørger kan det bli energikrevende å dekke alle behovene som kreves for å drive en husholdning. Alle de krav og forventninger som kreves av både samfunnet og enkeltindivider kan bidra til at en forsørger går tom for energi når det kommer til å ta vare på barnets emosjonelle behov. Det kan være vanskelig å bruke energi på å forstå barnet og det kan oppstå situasjoner med kjefting istedenfor veiledning. På den andre siden kan en foreldre som er godt kjent med egne toleranse og tålmodighet kan foreldrene klarer å prioritere hva som er viktigst i hverdagen. En foreldre som klarer å se viktigheten av å prioritere barns behov istedenfor å f.eks. bruke energi på å holde huset rent og ryddig. Det kan være å ha nok energi til å takle barns emosjonelle utfordringer. På den andre siden kan barn som blir møtt med gjentagende avvisning på sine følelser oppleve at det er vanskelig å få kontakt med følelsene. Det kan gi barnet en følelse av å bli avvist og av å bli ignorert. Det å kunne sette seg ned, prøve å forstå hvor barnets følelser kommer fra og bekrefte barnets følelse har stor positiv betydning for barnets emosjonelle utvikling.

Stress kan redusere foreldrenes evne til å være tilstedeværende og tilpasse seg barna sine (Luecken, 2000 i Killen, 2019, s. 79). En studie av Creasy og Jarvis undersøkte foreldrenes opplevelse av stress og funksjoner hos deres toåringer (Killen, 2019, s.79). Studiet ble konkludert med en kobling mellom foreldrenes opplevelse av stress og atferdsproblemer hos barna. Barna lekte mindre rollespill enn andre barn. Økonomisk og sosial fattigdom påvirker

foreldrenes omsorgsfunksjon, deres evne til å samspille med barna og foreldrenes evne til å være sensitive overfor barna (Killen, 2019, s.80).

Karen Killen trekker frem verdien av ett støttende nettverk som en beskyttelsesfaktor.

4.2 Foreldreinvolvering og læring

Stimulering og tilgang til aldersadekvate leker og utstyr er viktig for barns utvikling. I følge Saitadze & Lalayants studie er det ekstra viktig for barn som vokser opp i fattigdom, da det kan ha en beskyttende effekt mot fattigdommens risikofaktorer. (Saitadze & Lalayants, 2020, s.306). Foreldrenes evne til å være mentalt til stede i samspill med barna har stor betydning for barns kognitive utvikling. Både kvaliteten og mengden av samspill mellom foreldre og barn har stor påvirkning på utviklingen av sentralnervesystemet og hjernen (Pechtel mfl., 2014; Rao mfl.,2010; Tomada mfl., 2012 referert i Kvello, 2015, s.331). Dette på bakgrunn av at hjernen er både omsorgsbasert og erfaringsbasert (Ganzel mfl., 2013; Rutters, 2013 Scroufe, 2013 i Kvello, 2015, s.331). Derimot viser forskning at barn som vokser opp i fattigdom blir mindre stimulert av foreldrene og de mangler tilgang til leker og utstyr som stimulerer deres utvikling (Saitadze & Lalayants, 2020, s.289) Fløtten trekker også frem at barn som vokser opp i fattigdom har dårligere materielle levekår sammenlignet med andre barn (Fløtten, 2009, s.20).

Fløtten (2009) trekker frem forskning som er gjort på betydningen av tidlig læring. Tidlig stimulering av kognitive og ikke-kognitive evner vil ha betydning for barns utvikling (s.142) (Shonkoff & Phillips, 2000 i Fløtten, 2009, s.142) Saitadze & Lalayants, (2020) belyser også viktigheten av stimulering de første leveårene og betydningen det har for barns utvikling (s.289). Heckman forklarer viktigheten med stimulering med at *«læring er en selyforsterkende prosess der tidlig læring fostrer til mer læring»* (Heckman, 2006 i Fløtten, 2009, s.142)

Foreldrenes evner til å involvere seg sammen med barna kan henge sammen med deres erfaring fra barndommen. Ettersom fattigdom ofte går i arv (Fløtten, 2009, s.140) kan også deres omsorgsevner og oppdragelse være nedarvet fra foreldrene. Foreldre som selv har opplevd å ha foreldre som er omsorgsfulle, engasjerte og deltagende i deres liv vil sitte igjen med gode erfaringer fra barndommen derimot vil foreldre som har blitt overlatt mye til seg selv ikke sitte

igjen med gode erfaringer med sine omsorgspersoner. De har ikke de nødvendige referansepunktene og kan ikke hvilken betydning det har. Uten å selv ha gode erfaringer vil det være vanskelig å forstå betydningen av det. På den ene siden kan årsaken til at barn som vokser opp i fattigdom og deres mangel på materielle mangler og manglende stimuli ha sammenheng med foreldrenes manglede positive følelsesmessige engasjement. Ofte henger mangelen på positivt følelsesmessig engasjement sammen med manglede fysisk, materiell og ernæringsmessig omsorg (Killen, 2019, s.85). Foreldrene kan være fysisk til stede, men være mentalt fraværene som en konsekvens av en rekke risikofaktorene som arbeidsledighet og økonomiske utfordringer (Killen, 2019, s.84).

Funn i Aittadza & Lalanyante (2020) sin studie viser at det har stor betydning at foreldrene klarer å være omsorgsfulle, støttende og engasjerte i barns liv, og gjennom å ta del i barnet liv gjennom aktiviteter. I tillegg til at det er med å fremme relasjon mellom foreldre og barna kan det ha stor betydning for barns kognitive og sosio-emosjonelle utvikling. (s.306).

Erickson & Egeland viser til at alvorlig følelsesmessig ignoranse kan være svært ødeleggende for barn (Killen, 2019, 85). Foreldrenes arbeidsmodell har også stor betydning for hvilken omsorg de klarer å gi barna. Etersom vi vet at fattigdom går i generasjoner kan foreldrene selv ha hatt en barndom preget av mange bekymringer som har gjort at deres arbeidsmodell er bygget opp på å dekke egne behov, og de ikke har kunnskapen eller plass til å gi omsorg til barna.

Kvello hevder at barn som vokser opp i relativ fattigdom har dårligere språkutvikling og kognitiv utvikling barn som vokser opp under normale oppvekstvilkår (Pungello mfl., 2009 i Kvello, 2015, s.332). Fløtten (2009) belyses sammenhengen mellom barns skolepresentasjoner og senere tilknytning til arbeidslivet med foreldende utdanningsnivå. Barn av foreldre med høyere utdanning visere allerede ved tre årsalderen bedre språkforståelse enn barn fra hjem med lavere utdanning (Schjølberg et al. 2008 i Fløtten, 2009, s.140). Foreldre med høyere utdanning har selv mestret skolen, og har de riktige verktøyene som skaper ett grunnlag for deres oppdragelses stil. De forstår betydningen det har for barnas fremtid å få seg en utdanning. Læring starter som sagt tidlig og foreldre som kan bidra til å gi barna kunnskap gjennom lek, aktiviteter og stimuli vil gi barna ett betydelig forsprang. Læring avler læring. Kunnskap fås gjennom lesing av bøker, leking med aldersadekvate leker, snakking i hverdagen, turer på museet. Barn er fra naturens side nysgjerrige og sultne på kunnskap.

På bakgrunn av dette blir barn introdusert for de elementene foreldrene opplever som viktige og relevante. En foreldre med kunnskap om hvorfor det er viktig lesing for barn og som selv ble lest for som barn vil etter all sannsynlighet prøve å videreføre det til sine egne barn. Derimot kan en foreldre som ikke har opplevd å bli lest for gjerne ikke forstå hvorfor det er viktig for barns utvikling. Derimot kan en foreldre som selv ikke har opplevd å bli lest for, men som gjennom å sette seg inn i relevant forskning og kunnskap få økt forståelse på hvilken betydning det har for barnets konsentrasjonsevne, tålmodighet og hvordan det skaper grunnlag for barnets faglige kunnskap.

En annen årsak til at foreldre ikke klarer å være de beste foreldrene kan handle om den økte belastningen det medfører for foreldrene å være fattige (Brown et al, 2020, s 1778). Det kan handle om at foreldrene som ikke har det nødvendige overskuddet som trengs for å engasjere seg. Det kan være en ond sirkel mellom dårlig økonomiske utfordringer og dårlig psykisk helse. Økt arbeidsbelastning kan føre til fysisk-/psykisk helse. Selv om de har et ønske og forstå betydningen av å gi barna stimuli og hvorfor det er viktig å engasjere seg mentalt i barna har de ikke det nødvendige overskuddet som kreves. Små barn er krevende og tar mye energi. I tillegg til at små barn er energikrevende å ta vare på kan den økende belastningen det medfører å måtte arbeide lange dager for å få endene til å møtes kan gå utover omsorgsevnen.

På tross av hvor viktig det er for barns utvikling viser forskning at barn i fattige familier også får mindre hjelp til skolearbeid enn andre barn. Det kan være ulike årsaker til at de får mindre hjelp enn andre barn. På den ene siden kan den manglende engasjementet fra foreldrene handle om at de ikke ser betydningen av å prestere godt på skolen. De kan selv ha dårlige erfaringer fra skolen, eller de kan mangle kunnskapen og kompetansen som trengs for å kunne gi barnene den støtten og hjelpen de trenger med skolearbeidet. Flere av foreldrene i lavinntektsfamilier mottar ulike ytelser fra Nav. Det kan være at de samme foreldrene ikke gir barn den nødvendige hjelpen fordi de selv har opplevelsen av at de ikke trenger å gå på skole og få en utdanning fordi de er vant til å få økonomisk bistand uten. En viktig beskyttelses faktor for å sikre barn et godt skoleløp er når barn selv har interesse for skolearbeid og læring.

Det er skadelig for barn å vokse opp i fattigdom og tall viser at barn som vokser opp med lav sosioøkonomisk status sjeldnere fullfører videregående skole sammenlignet med barn fra familier med høyere sosioøkonomisk status. (Kvelling, 2015, s. 332).

4.3 Kronisk stress og barns utvikling

Kronisk stress kan påvirke barns psykiske, kognitive og sosio-emosjonelle utvikling, på bakgrunn av dette kan barna senere få utfordringer knyttet til psykisk helse, arbeidsledighet og utenforskap (Brown et al., 2020, s.1778).

Det er ulike mekanismer som har betydning for barn som vokser opp i fattigdoms sin utvikling. Studie til Odenbring trekker fram at barn som vokser opp i fattigdom mangler mat hjemme (Odenbring, 2020, s.852-853). En årsak til at barn som vokser opp i fattigdom har dårligere forutsetninger for å lære kan ha sammenheng med deres tilgang på mat. En rekke studier viser til at en oppvekst i fattigdom kan bidrar til underernæring eller feilernæring av barn. Barna kan enten få veldig ensidig kosthold og/eller usunt og næringsfattig mat (Kvello, 2015, s.331).

En jente forteller om sin hverdag i fattigdom:

«Det hender at vi ikke har frokost hjemme og jeg er skikkelig sulten når jeg kommer på skolen. Jeg er så sulten at jeg ikke klarer å tenke. Somregel lyver jeg til læreren og sier at jeg ikke hadde tid til å spise frokost og spør om jeg kan få en frukt. Andre ganger går jeg til helsesykepleier og sitter der og snakker istedenfor å være i timen, i håp om å en frukt. Ok, så går jeg glipp av timen, men det er bedre det enn å være sulten».

(Jente, 16år i Odenbring, 2020, s 853)

Mat er en grunnleggende nødvendighet for menneskets overlevelse. Det fremstår som jenta bruker mye energi og kapasitet på å planlegge hvordan hun skal få tak i mat. Når jentas alarm går sender amygdala signal til hjernens kontrollrom hypothalamus, som aktiverer kampmodus. Det sender henne ut av toleransevinduet. I overlevelsesmodus kobler den eldste delen av hjernen seg på, affekt og overlevelsesinstinkt imens og de høyere delene av hjernen kobler seg av. (Nordanger, 2017, s.58) Hvis denne tilstanden vedvarer og er en del av hverdagen kan det være veldig skadelig for barns utvikling (NHI, 2014). Ved at kroppen gjentatt blir eksponert for ulike stressorer kan dette endre hvordan hjernen opptre og kan resultere i ett underutviklet reguleringssystem hos barnet Brown et al, 2020, s 1778). Hjerne utvikler de kretsene som bruker mest, mens de kretsene som ikke blir brukt utvikles dårligere. Ettersom barn er i utvikling, kan dette være ekstremt skadelig for deres utvikling

På den ene siden kan det handle om ett prioriteringsproblem hos foreldrene (Killen, 2019, s.15).

I vestlige land (helst ikke i noen land) skal ikke barn gå sultne på skolen. Kvello påpeker at det følger med en rekke andre risikofaktorer i familier som lever i relativ fattigdom. (Kvello, 2015, s.331) Familier med økonomiske problemer har ofte sammensatte utfordringer koblet til rus, psykisk uhelse eller manglende omsorgsevne (Bunkholdt & Kvaran, 2021, s.132). På bakgrunn av dette kan foreldrene ha en forsømmende oppdragelsesstil og mangle evnene til å sette barnas behov først, og/ eller kan det handle om at foreldrene tar avgjørelser basert på impuls og ender opp i situasjoner hvor de prioriterer feil ting. De kan mangler evnen til å planlegge og organisere som er en viktig del i familielivet. På den andre siden kan foreldre selv oppleve økende stress som ett resultat av de økonomiske utfordringene som går ut over deres foreldreferdigheter. Mange mødre opplever ulike former for depresjon som en konsekvens av økonomiske utfordringer (Saitadze & Lalayants, 2020, s.305). Ett resultat av en deprimert alenemor kan være at barna får mindre omsorg og må ta mer vare på seg selv. Derimot kan foreldrenes som er bevissthet og klarer å prioritere at det er nok mat i kjøleskapet bidra til at deres barn har større mulighet til å klare seg bedre på skolen. I rapporten fra kirkens bymisjon fortalte en jente om hennes opplevelse av å være i midlertidig fattigdom. De kom i en midlertidig fattigdom som ett resultat av samlivsbrudd mellom mor og far. Hun forteller:

«Vi hadde ikke råd til så mye, men mamma sørget alltid for at de var mat i kjøleskapet. Det ble på en måte en trygghet» (Kirkens Bymisjon & Respons Analyse, 2019, s.18)

Tall fra FHI viser at lavinntektsfamilier må bruke 40% av sin inntekt på å kjøpe mat som er ansett som i tråd med kostholdsveiledningen må en gjennomsnittsfamilie Norsk familie bruke 21% av økonomien på å oppnå det samme. Det krever god planlegging, men også en hel del prioriteringer for å kunne få det til å fungere. På tross av å ha god kunnskap og de riktige verktøyene for å håndtere situasjonen og evnen til å beskytte barna mot mest mulig belastninger. Kan den konstante økonomiske belastningen påvirke foreldrenes ferdigheter.

Barn som er i utvikling har behov for omsorgspersoner som kan være mentalt tilstedeværende, omsorgsfulle og reguleringsstøttende for at barna skal utvikle ett sunt toleransevindu (Brown et al., 2020, s.1778) Utvikling av toleransevinduet er også viktig for å kunne ta til seg kunnskap gjennom læring. Befring & Moen beskriver læring som en prosess hvor ett individ innhenter nye inntrykk og opplysningen, bearbeider og tilpasser det til allerede eksisterende kunnskap. (Befring & Moen, 2017, s.38) derimot krever læring at barnet er innenfor sitt optimale aktiveringsvindu også kalt optimale læringstilstand for å kunne være mottakelig til ny

kunnskap. Barn som til stadighet må sørge for seg selv og som mangler foreldre som mangler evnen til ivaretagelse står i større fare for skjevutvikling. Trekker frem en rekke psykiske utfordringer som kan oppstå hos barn som lever i vedvarende fattigdom. Barna kan føle på skam, være selvkritiske, legge årsaken til problemene over på seg selv som igjen kan føre til lavt selvbilde. (Kvello, 2015, s.333)

5.0 Avslutning

Målet med oppgaven var å finne ut om fattigdom er en risikofaktor for barns faglige utvikling. Konklusjonen er at en oppvekst i fattigdom fører med seg en rekke risikofaktorer for barns utvikling. Resultatene på analysen viser at fattigdom i seg selv ikke er en risikofaktor, det er konsekvensene fattigdom medfører seg. Økonomisk knapphet øker stress hos foreldre som går ut over miljøet barn vokser opp i. Fattigdom går i arv og foreldre som selv har hatt en oppvekst i fattigdom kan mangle de riktige foreldreferdighetene og omsorgsevnene som er med på å fremme barns utvikling. Stimulering fra foreldre og tilgjengelig utstyr som bøker, aldersadekvate leker, og utstyr er viktig for å barns utvikling og spesielt viktig i familier som lever i fattigdom.

Barn som er understimulerte og hatt foreldre med dårlige foreldreferdigheter har ofte ett smalt toleransevindu som kan resultere i avvikende atferd. De kan bli engstelige, og ha mange bekymringer som har konsekvenser for deres mulighet til å ta til seg kunnskap. På bakgrunn av dette kan det igjen fører til fysiske og psykiske lidelser som hjerte og karsykdommer, depresjon og angst. Grunnlaget for barns utvikling dannes i tidlig barndom og tidlig innsats vil være avgjørende for å skape ett godt grunnlag for barna. En hverdag med trang økonomi fører med seg mye stress, det vil være viktig å forstå hvilke belastninger en hverdag i vedvarende lavinntekt fører med seg og på hvilken måte det offentlige har mulig å bidra til å dempe miljøbelastningene hos foreldrene. Det er i tillegg viktig å aktivt bidra til at foreldrene kan få den nødvendige kompetansen og kunnskapen som trengs for å gi barna den beste forutsetningen for god utvikling.

6.0 Litteraturliste

- Andersen, A., Engell, T., Hagen, K.A. & Kirkøen, B. (2019) Barn i barnevernet og skolefaglig utvikling. *Norges barnevern, 2019* (4), 246-260. ***14sider**
- Baumrind, D. (1966) Effects of Authoritative Parental Control on Child Behavior. *Child Development*. 37(4) 887-907. <https://doi.org/10.2307/1126611> ***22 sider**
- Brown, S.M., Schlueter, L.J., Hurwich-Reiss, E., Dmitrieva., Miles, E. & Watamura, S.E. (2020) Parental buffering in the context of poverty: Positive parenting behaviors differentiate young children`s stress reactivity profiles. Cambridge University Press. 32 (5) 1778-1787. <https://doi.org/10.1017/S0954579420001224>
- Dalland, O (2017) *Metode og oppgaveskriving* (6.utg) Gyldendal
- Fløtten, T. (Red.). (2009). *Barnefattigdom*. Gyldendal akademiske ***238 sider**
- Folkehelseinstituttet (2023). *Lavinnettsfamilier i Norge må bruke 39 prosent av inntekten sin for å spise sunt*. <https://www.fhi.no/nyheter/2023/lavinnettsfamilier-i-norge-ma-bruke-39-prosent-av-inntekten-sin-for-a-spis/> ***1 side**
- Helgesen, L.A (2017) *Menneskets dimensjoner: Lærebok i psykologi* (3.utg). Cappelen damm akademisk.
- Isdal, P (2017) *Smittet av volden: Om sekundærtraumatisering, compassion fatigue og utbrenthet i hjelperyrket*. Fagbokforlaget. ***7 sider**
- Killen, K. (2019) *Barndommen varer i generasjoner. Forebygging er alles ansvar*. (4.utg). KF ***272 sider**
- Kirkens bymisjon & Respons Analyse (2019) *Snakk om fattigdom. En rapport om barn som vokser opp i fattige familier*. ***76 sider**

Mortensen, Y. (2022, 1.mars) *Stadig flere fattige i Norge*. Fri bevegelse.
<https://frifagbevegelse.no/nyheter/stadig-flere-fattige-i-norge-6.158.857000.2aeafd3525> *1
side

Norsk Helseinformatikk (2022) Psykisk stress og sykdom. <https://nhi.no/psykisk-helse/psykiske-lidelser/stress-og-sykdom/?page=1> *1**side**

Nordanger, D.Ø & Braarud, H.C (2017) *Utviklingstraumer: Regulering som nøkkelbegrep i en ny traumepsykologi*. Fagbokforlaget.

Odenbring, Y. (2019) The Daily Life and Reality Behind Child Poverty in Sweden: Children`s and Adolescents` Voices. *Child Indicators Research*,12(3), 847-859.
<https://link.springer.com/article/10.1007/s12187-018-9558-z>

Odland, A. M., (2023). Nybrottsarbeid i NAV: Slik hindrer de at fattigdom går i arv.
Fontene. 23(2), 30-37 ***8 sider**

Kvello, Ø (2015). *Barn i risiko. Skadelige omsorgssituasjoner*. (2.utg).
Gyldendal akademiske ***105 sider**

Saitadze, I. Lalayants, M. (2020) Mechanisms that mitigate the effects of child poverty and improve children`s cognitive and social-emotional development: A systematic review. *Child & Family Social Work*. 26(3), 289-308. <https://doi-org.ezproxy.uis.no/10.1111/cfs.12809>

Statistisk sentralbyrå, *Færre barn med vedvarende lavinntekt i 2021*. 23.januar 2023. Online.
Hentet fra: <https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/inntekt-og-formue/artikler/faerre-barn-med-vedvarende-lavinntekt-i-2021> ***5 sider**

Thidemann, I-J (2020) *Bacheloroppgaven for sykepleierstudenter: Den lille motivasjonsboken i akademisk oppgaveskriving*. (2.utg). Universitetsforlaget. ***124 sider**

Sommer, Dion (2014) *Barndomspsykologi: Små barn i en ny tid*. Fagbokforlaget

Selvvalgt pensum: 873 sider